

DE LA NARRATIVA ORAL A LA LITERATURA PER A INFANTS

INVENCIÓ D'UNA TRADICIÓ
LITERÀRIA

*GEMMA LLUCH (ED.)
TERESA COLOMER
CATERINA VALRIU
ANTONIO RODRÍGUEZ
TERESA DURAN*

Edicions Bromera

ÍNDIX

<i>Introducció</i>	13
I. <i>Dels narradors de contes a Walt Disney: un camí cap a l'homogeneïtzació.</i> Gemma Lluch	17
1. Algunes reflexions inicials.....	17
2. Les narracions que no passen al món de l'escriptura.....	20
3. La transformació en literatura per a infants	34
4. La mirada de Walt Disney.....	41
5. Conclusions.....	52
II. <i>La formació i renovació de l'imaginari cultural: l'exemple de La Caputxeta Vermella.</i> Teresa Colomer	55
1. La fixació escrita del conte popular.....	56
2. Les diferents perspectives interpretatives del conte.....	63
3. La integració del conte popular en la literatura infantil.....	73

4. La reformulació del conte popular en la literatura infantil moderna	78
5. L'adaptació als valors morals i al corrents literaris actuals.....	82
6. Els límits de la literatura infantil i les noves perspectives interpretatives.....	87
III. <i>Els personatges fantàstics: les bruixes, els mags, les fades...</i> Caterina Valriu	
1. Les bruixes	96
2. Els mags, els bruixots i els astròlegs	104
3. Les fades	111
4. Els ogres i els gegants	118
5. Els éssers diminuts.....	124
IV. <i>Los otros cuentos. El humor en los cuentos populares.</i>	
Antonio Rodríguez Almodóvar.....	133
1. Cuentos maravillosos	137
2. Cuentos picarescos	147
3. Cuentos de animales.....	155
V. <i>La il·lustració de les rondalles populars.</i> Teresa Duran	
1. Il·lustrar una rondalla: l'acció	167
2. Il·lustrar una rondalla: els personatges de l'adversari i l'auxiliar	171
3. La recepció de la imatge rondallística: l'exemple de l'ogre.....	180

4. L'adaptació feta per l'il·lustrador	188
5. El punt de vista de cada il·lustrador	193
6. Les anelles de transmissió dels arquetips il·lustrats	196
VI. <i>Bibliografia de consulta comentada</i>	205
1. Bibliografia teòrica.....	205
2. Bibliografia d'utilització a l'aula	214
3. Material audiovisual.....	215
4. Col·leccions de rondalles adaptats per als infants.....	216
5. Reculls rondallístics	217
6. Recopies de rondalles.....	222
VII. <i>La narrativa de tradició oral a l'aula</i>	225
1. Explicar rondalles a l'escola	225
2. Les rondalles, a quina edat?	231
3. Anàlisi comparativa de diferents versions d'una rondalla conte: l'exemple de <i>La Ven- tafocs</i>	237

INTRODUCCIÓ

En primer lloc, hem de justificar el títol. Hem volgut recordar un llibre, el títol del qual en la traducció catalana és *L'invent de la tradició*,¹ on Eric J. Hobsbawm i altres autors reflexionen sobre una sèrie de pràctiques governades per unes regles acceptades que intenten inculcar certs valors i normes per repetició, la qual cosa implica automàticament continuïtat amb el passat. És a dir, sobre la innovació disfressada de continuïtat i la novetat disfressada d'antiguitat. En el pròleg a l'edició catalana, Hobsbawm intueix com els lectors pensaran en altres exemples de *tradició inventada* i com la majoria es veuran induïts a reflexionar sobre els curiosos mecanismes que ens tempten a amagar les transformacions històriques darrere la màscara de pràctiques aparentment invariables.

Tenia raó. La lectura del seu llibre ens va fer reflexionar i comparar el que havia passat en el pas de les narracions a l'actual literatura per a infants. Per això hem imitat el seu títol: com a homenatge a aquests tipus d'investigacions i, alhora, com a record que les reflexions

---

1. (1983) Eumo, Barcelona, 1988.

que llegireu a continuació no se'n troben molt lluny, tot i que s'ocupen de corpus diferents.

Aquelles persones que llegim, triem, recomanem o regalem llibres per als infants sovint ens hem preocupat perquè una part d'aquests reproduïren narracions que formaven part del nostre patrimoni cultural, de la nostra història, d'aquella literatura que es contaven els nostres avantpassats. Aquestes pàgines reflexionen sobre la narrativa de tradició oral que es troba publicada en literatura per a infants.

Gemma Lluch parla de les característiques de les narracions orals, d'aquelles que es quedaren pel camí sense accedir al paper escrit, i de les causes. Comenta quina ha estat la influència de les adaptacions cinematogràfiques de Walt Disney en les actuals reescriptures i en l'imaginari actual. Però també analitza algunes d'aquestes adaptacions: les característiques, les relacions amb l'*original* i la finalitat.

Teresa Colomer explora com ha evolucionat una part de la literatura de tradició oral que s'ha introduït en la literatura infantil. I ho fa de la mà d'un personatge que gairebé s'ha transformat en mite: la Caputxeta Vermella. A partir d'aquest personatge reflexiona sobre les múltiples reinterpretacions de què ha estat objecte. Des de les primeres versions escrites, que ja vulneren algunes de les característiques típiques de l'oralitat, fins aquelles que canvien el missatge del conte. Paral·lelament, revisa els principals corrents d'opinió i d'estudi que han interpretat

el mite i les condicions en les quals s'integra en la literatura infantil.

Caterina Valriu repassa els personatges fantàstics més habituals de la tradició popular: les bruixes, els mags, els bruixots, els astròlegs, les fades i els ogres, els gegants i els éssers diminuts. Aquest repàs inclou l'anàlisi de les característiques físiques, els poders o els ambients on viuen. Després, analitza quins són els aspectes que s'hi han mantingut, quins han estat modificats i quina ha estat la interpretació que l'actual literatura infantil n'ha fet.

Antonio Rodríguez Almodóvar reflexiona sobre aquelles narracions que no han passat a la literatura infantil i que sovint es troben absents de molts reculls rondallístics. Són sobretot els contes humorístics, l'humor dels quals prové de la sàtira matrimonial, l'erotisme anticonvencional o la mofa del ric o dels capellans. Uns contes que la tradició oral ha mantingut encara vius tal vegada perquè tots comparteixen una característica: la transgressió, l'enginy popular que crea un contrasistema que provoca aquests contracontes.

Teresa Duran analitza la importància de la il·lustració en la recepció d'aquests textos. A partir d'exemples, com la forma d'il·lustrar l'adversari i l'auxiliar i, més concretament, l'ogre, reflexiona sobre les formes que cada il·lustrador o cada època han donat al nostre imaginari, compara els punts de vista que l'autor d'imatges tria i com aquest influeix en la forma que tenim de mirar la

il·lustració. En definitiva, ens mostra la importància de la il·lustració en la transmissió d'arquetips.

Hem afegit una bibliografia de treball i un apèndix, «La narrativa de tradició oral a l'aula», on es descriuen diferents propostes per treballar aquesta literatura tant en l'educació primària com secundària.

El capítol I s'ha escrit especialment per a aquest llibre, però els escrits per Teresa Colomer, Caterina Valriu, Antonio Rodríguez Almodóvar i Teresa Duran es basen en les conferències que llegiren en les *I i II Jornades de Literatura per a Infants i Joves* organitzades pel Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València, els departaments de Filologia Anglesa i Romànica i de Didàctica de la Llengua de la Universitat Jaume I i que tingueren la col·laboració del Servei de Normalització Lingüística i de l'Escola Universitària de Magisteri Ausiàs March de la Universitat de València, l'Escola Valenciana. Federació d'Associacions per la llengua, l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (secció País Valencià) i el projecte d'investigació GV-3175/95.²

Gemma Lluch

---

2. Una part de les comunicacions presentades han estat publicades a la revista *Aula de educación educativa* 78 (gener), 1999.